

-7-

Những người trẻ tuổi, tròm tròm trên dưới 20, ở miền Nam Việt Nam từ Sài-gòn lan tuốt xuống miệt lục tỉnh, bung ra miền Trung tận tới bên này cầu Bến Hải, những năm 60, hẳn không ai là không đọc hay không nghe qua một lần những câu thơ hay thơ-phổ-nhạc, kiểu như là Áo nàng vàng anh về yêu hoa cúc / Áo nàng xanh anh mên lá sân trường ... mà còn đắm đuối hơn nữa ... Sợ thư tình không đủ nghĩa yêu đương / Anh pha mực cho vừa màu áo tím. Nghe là một chuyện, cầm cúi chép lại trên tờ giấy pelure mỏng te, trắng xanh hay hường hường ... rồi nhét vào giữa hai trang sách, rồi lẻo đẻo đem cho mượn dù ... người ta không có muốn mượn ... lại là chuyện kể ra không hết. Thơ có hồi âm hay không là thuộc loại tình sử, còn cái chuyện đọc, thích, mê ... và đem loan truyền lại thuộc vào loại văn học sử. Ở có một thời thơ tình của Nguyễn Sa phải xếp vào loại best seller. Những câu thơ 7, 8 hoặc luông tuông mười mười chữ của ông được đọc, ngâm, nắn nót chép lại trên những trang giấy học trò ... trở thành thời thượng không thua gì thơ-tiền-chiến là thời thượng của những năm 40, 50 ...

Phải nói cho đến năm 1954, sau khi người Pháp rút chân đi nhưng ảnh hưởng văn hóa Pháp vẫn tiếp tục còn in dấu rất sâu trong tim óc người Việt, nhất là ở cái xứ Nam kỳ lục tỉnh. Chuyện cũng chẳng có gì khó hiểu. Một là dù chủ nghĩa thực dân có tệ hại tới đâu, văn hóa Pháp nhất là thi ca vẫn đầy hồn nhân bản, ít hay nhiều đã nuôi nấng đôi ba thế hệ người Việt thời đó. Y như cái chuyện sau năm 75, việt-cộng gặt gấm để cải tạo tẩy não đám miền Nam bại trận bằng đủ thứ trò hiểm độc chẳng khác nào thử nghiệm của Palov nhưng rồi đâu vẫn hoàn đó. Y như khi người Pháp rút đi rồi nhưng hồn Pháp còn vương lại dài dài ...

Cho tới những năm 60, ở miền Nam nước Việt, già trẻ lớn bé, yêu thích và sống theo nề nếp văn hóa Pháp hẳn là không ít. Từ Jean Jacques Rousseau, rồi Anatole France, rồi Lamartine, rồi Chateaubriand ... rồi Marie Curie, Pasteur ... rồi Antoine de Saint-Exupéry, Jean Paul Sartre, Simone de Beauvoir ... khỏi nói tới ca sĩ, tài tử ci-né ... hàng hàng lớp lớp toàn là thần tượng của một thời đã qua, đang qua và sắp... qua hết. Rượu là phải Hennessy, Martell cổ lùn ... kết thúc tiệc tùng là phải champagne Moët & Chandon ... Nhưng mà thích thì thích vậy, mê thì mê lắm ... mà mấy ai thấy được tận mắt nghe được tận tai những

biểu tượng tinh thần lẫn vật chất của một nền văn hóa đã bắt rễ ăn sâu vào tận cùng vô thức. Đã có mấy ai có dịp ngồi lại chiếc bàn ở quán cà phê Les Deux Magots, nơi Jacques Prévert hay la cà với bè bạn ? Mấy ai đã có dịp chui xuống mấy cái hầm un khói thuốc xóm St Germain des Prés để nghe Juliette Gréco hát Les feuilles mortes. Mấy ai có dịp thả bộ qua cầu Mirabeau nơi Appolinaire đã mường tượng dòng đời với những chuyện tình dang dở như dòng nước sông Seine ...

Vậy rồi, khi không nghe ai đó hỏi Paris có gì lạ không em / Mai anh về giữa bên sông Seine / Anh về giữa một giòng sông trắng / Là áo sương mù hay áo em ... Hay là Mai tôi đi chắc Paris sẽ buồn / Paris sẽ nhìn theo / Nhưng nhìn thì nhìn đời trăm nghìn góc phố / Con đường dài thẳng mãi có bao nhiêu ... Thơ Nguyên Sa đó. Ó là la. Nghe sao mà quen thuộc quá đỗi. Làm như sông Seine nước lớn nước ròng ngày hai buổi chảy qua cầu Kinh cụt. Làm như Paris gần lắm, miệt Chợ Lớn Phú Lâm. Làm như vói tay ra cái là rờ được cái gì đó quen thuộc lắm dù thiệt tình là chưa một lần chạm mặt ! Dĩ nhiên không phải chỉ vậy mà làm nên danh giá. Thơ Nguyên Sa là một khai phá, rẽ hướng mới cho một lối đi đã mòn. Lời thơ với mớ chữ Việt rất quen mà như được hà hơi thổi mới đậm ra tươi tắn như lộc non, như nhụy gì cũng mướt rượt phủ vào mấy trái tim non hoặc sồn sồn một cảm hoài rất lạ. Nửa mới nửa cũ. Nửa quen nửa lạ. Mà lạ hay quen, cũ hay mới, thơ như nhịp cầu nối đưa người bên này bờ qua sông cho kịp một chuyến lên đường. Thơ Nguyên Sa có lúc tuôn ra trên môi người trợn chảy như thoa mỡ. Hay lắm. Hoa mỹ và đầy phong vị hương xa. Đã vậy, đôi khi lại còn ... “ chịu chơi ” đến nỗi chữ nghĩa như khẩu ngữ. Đọc nghe như thứ chuyện tầm phào mà thi vị, bất ngờ. Năm ngón tay. Trên bàn tay năm ngón / Có ngón dài, ngón ngắn / Có ngón chỉ đường đi / Có ngón tay đeo nhẫn / Ngón tay tô môi / Ngón tay đánh phấn / Ngón tay chải đầu / Ngón tay đếm tiền / Ngón tay lái xe / Ngón tay thử coóc-sê / Ngón tay cài khuy áo / Em còn ngón tay nào / Để giữ lấy tay anh ? Hết sẩy.

Thơ 5 chữ, 7 chữ, thơ phá thể câu dài câu ngắn bất kể mà đọc lên nghe suông duật, êm tai như có nhạc đâu sẵn, đỡ đàn. Thơ đó người ta chép vào tập giấy, o bé giữ gìn làm của riêng tư, người ta đăng báo phổ biến tới tận xóm thôn hẻo lánh, người ta phổ nhạc ca hát nơi phòng trà, trên đài phát thanh, từ Bến Hải tới Cà Mau. Bởi vậy nếu nói không ngoa, thơ Nguyên Sa là thơ của những năm thanh bình, cả miền Nam bưng bưng nhựa sống, vừa lo hàn gắn lại những điều tàn sau cuộc chiến vừa vươn phóng tới những chân trời lạ lắm. Nó không cũ như thơ-mới thời tiến chiến mà cũng không phá vỡ hết mọi khuôn khổ thi ca như loại thơ-tự-do đang bắt đầu đâm nhánh. Nó vừa cũ vừa mới. Mới mới cũ cũ. Sự dung hòa đó làm dễ chịu cho mỹ cảm của số đông đang khao khát một cuộc đời mới, tự do phóng khoáng mà không phá vỡ hết mọi truyền thống đã ngàn đời của dân tộc.

Từ trường học tới trường đời, ở đâu cũng nghe thơ Nguyên Sa đọc ra lời, viết ra chữ để tán tỉnh nhau, hát ra nhạc để vỗ về nhau, ngâm nga theo kiểu Hồ Điệp hay lối Hồng Vân ... để hồn chuỗi theo dòng cảm xúc như thuyền ngư phủ lạc trong sương-XUÂN DIỆU.

Một mai, có ai bỏ công viết lại văn học sử cho một xứ sở bị bức tử tức tưởi, chỗ ngồi của Nguyên Sa hẳn sẽ được lót bằng mấy lớp chiếu hoa ...

Cvk

Người về đâu giữa đàn khuya diu dặt
Hơi thở thiên thần trong tóc ẩm hương xưa
Người đi về trời nắng hay mưa
Sao để sương gió trăm tư thêu thùa má ướm

Mắt dịu ngọt đúc từ rừng ngọc bích
Hay linh hồn trăm phiến đá chân tu
Sao người về mang trọn một mùa thu
Vớ mây trắng lênh đênh của những chiều nguyệt tận

Là gió trăm cây hay là cồn nước động
Người không cười mà hoa cỏ gói trong tay
Đường áo màu viền trắng cổ thơ ngây
Màu sắc thời gian người thu tròn giữa áo

Bóng nhỏ xa đi trên lá vàng cỏ đạo
Bước chân chìm theo mỗi phím đàn khuya
Tay trần gian tôi đếm ngón so le
Đã có phút âu lo đường về dương thế

Người về đâu mà lâu đài hoang phế
Mang dáng người trên mỗi nắm bia phai
Trăm vạn đường mây xê dịch chân trời
Theo tiếng nhật khoan của từng nhịp bước

Người dáng bước bơ vơ của bầu trời hải đảo
Tóc bông bênh trên nếp trán ưu tư
Những ngón tay dài ướp trọn mấy ngàn thu
Mà men sáng trong xanh màu trắng vời vợi

Hơi thở mới nguyên của đồng tiền mừng tuổi
Tôi nhìn người ngóng đợi mắt lên ba
Người về đây có phải tự trời xa
Vớ nét mắt vòng cung của cầu vòng che mưa nắng?

Có phải tên người là âm thanh vô vọng
Nên mắt buồn le lói thoáng bơ vơ
Hay một đêm nao nước lụt Ngân Hà
Thượng đế đưa sao mang gửi về khóe mắt?

Dù về đâu tôi xin đừng chậm gót
Để làm gì cho mỗi mắt trần gian
Có bao giờ tôi sẽ phải làm quen
Lời ngỏ ý sẽ là kinh cầu nguyện...

NGUYỄN SA